

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ДИРЕКЦИЯ "ОБЖАЛВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО" - ПЛОВДИВ

ПК 4004 гр. Пловдив
ул. "Скопие" № 106

факс 032 / 679-700
тел. 032 / 935-411

ЗЗО – чл. 33, ал. 1, т. 2, т. 3, т. 5 и т. 6, чл. 34, ал. 1, чл. 40, ал. 1, ал. 2, ал. 3 и ал. 5;
ДОПК – чл. 105, чл. 106, чл. 107, чл. 118, чл. 162, ал. 2, чл. 209, ал. 2, т. 1-3

ОТНОСНО: Здравно осигуряване на чужди граждани, получили разрешение за постоянно пребиваване в Република България

Във връзка с разпоредбата на чл. 33, ал. 1, т. 3 от Закона за здравното осигуряване, която въвежда задължение за внасяне на здравноосигурителни вноски за чуждите граждани, пребиваващи постоянно в страната, се интересувате за следното:

1. В кой момент чуждите граждани е необходимо да бъдат насочвани към офисите на съответната териториална дирекция на Националната агенция за приходите (ТД на НАП) за заплащане на дължимите вноски?
2. За какъв период следва да бъдат внесени здравните вноски като се има предвид, че някои от лицата получават разрешение за постоянно пребиваване сега, а други са с такъв статут от години?
3. Как се процедира в случай, че чуждите граждани откажат или не заплащат здравни вноски?

Кръгът на лицата, които подлежат на задължително здравно осигуряване е определен в чл. 33, ал. 1, т. 1- 6 от Закона за здравното осигуряване (ЗЗО). Задължително осигурени в Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) са:

1. всички български граждани, които не са граждани и на друга държава;
2. българските граждани, **които са граждани и на друга държава и постоянно живеят на територията на Република България;**
3. **чуждите граждани или лицата без гражданство, на които е разрешено постоянно пребиваване в Република България**, освен ако е предвидено друго в международен договор, по който Република България е страна;
4. лицата с предоставен статут на бежанец, хуманитарен статут или с предоставено право на убежище;
5. (нова - ДВ, бр. 18 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) **чуждестранните студенти и докторанти, приети за обучение във висши училища и научни организации у нас по реда на ПМС [№ 103 от 1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина](#) и ПМС [№ 228 от 1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България](#);**
6. (нова - ДВ, бр. 95 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) **лицата, извън посочените в т. 1 - 5, за които се прилага законодателството на Република България съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност.**

От изложеното следва, че разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗЗО извежда няколко категории лица, които са граждани на други държави и за които при определени условия възниква задължението да се осигуряват. Това са:

1. лицата с двойно гражданство, едното от които е българско, които живеят постоянно в България;

Счита се, че едно лице живее постоянно на територията на страната, ако фактически и трайно пребивава в нея повече от 183 дни от календарната година. Поради това българските граждани, които са граждани и на други държави, са задължени да се осигуряват здравно за календарните години, през които пребивават повече от 183 дни в страната.

2. чуждите граждани, получили разрешение за постоянно пребиваване в Република България;

Задължението за осигуряване за лицата по тази точка възниква от датата на получаването на разрешение за постоянно пребиваване (чл. 34, ал. 1, т. 2 от ЗЗО).

3. чуждестранните студенти и докторанти, приети за обучение във ВУЗ и научни организации по реда на ПМС № 103/1993 г. и ПМС № 228/1997 г.;

За тази група чуждестранни лица задължението за осигуряване възниква от датата на записването в съответното висше училище или научна организация (чл. 34, ал. 1, т. 4 от ЗЗО);

4. чуждите граждани, извън посочените в предходните три точки, за които се прилага българското законодателство съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност.

Разпоредбата визира чуждите граждани, за които се прилагат координационните правила на Регламент на Съвета (ЕО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социална сигурност на наети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, и на регламента за неговото прилагане - Регламент на Съвета (ЕО) № 574/72. Ако съгласно тези правила за съответното лице е приложимо българското законодателство, то подлежи на задължително осигуряване по този закон, независимо от срока, за който му е разрешено да пребивава в България – продължително или постоянно. Задължението за осигуряване за тези лица възниква от датата на възникването на основанието за осигуряване (чл. 34, ал. 1, т. 5 от ЗЗО).

Следва да се има предвид, че чуждите граждани, за които се прилагат координационните правила на Регламент на съвета (ЕО) № 1408/71, които са осигурени в друга държава-членка, не са задължени лица по ЗЗО, дори и когато имат разрешение за постоянно пребиваване. Основание за това е разпоредбата на чл. 33, ал. 2 от ЗЗО, съгласно която не са задължително осигурени в НЗОК лицата, които съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност подлежат на здравно осигуряване в друга държава членка.

Здравноосигурителните вноски за чуждите граждани, които попадат в обхвата на чл. 33, ал. 1 от ЗЗО, се внасят по ред, в срокове и върху осигурителен доход, определени в чл. 40 от ЗЗО в зависимост от основанието за осигуряване. В ал. 1 са обхванати лицата, за които основание за внасяне на здравните вноски е упражняването на дейност по трудови, служебни и безтрудова правоотношения, правоотношения, възникнали по силата на специални закони, трудова дейност като самоосигуряващи се лица, получаването на доходи от пенсии, обезщетения за безработица, по болест и майчинство и др. В ал. 2 и ал. 3 са изредени други категории лица, които нямат доходи и чиито здравноосигурителни вноски се заплащат от Републиканския бюджет. Сред тях са: лицата до 18 години, учениците до завършване на средно образование, редовни студенти във висши училища до 26-годишна възраст и докторанти на редовно обучение по държавна поръчка, студентите и докторантите, приети по реда на горепосочените постановления, гражданите, които отговарят на условията за получаване на месечни социални помощи и целеви помощи за отопление по реда на Закона за социално подпомагане, настанените в специализирани институции за социални услуги и други лица в изчерпателно изброени хипотези към посочените алинеи.

Ако за чуждия гражданин, не е налице някое от основанията по чл. 40, ал. 1, ал. 2 или ал. 3 от ЗЗО, на което да се осигурява, той трябва да внася здравни вноски за своя сметка по реда на чл. 40, ал. 5 от ЗЗО.

Съгласно чл. 40, ал. 5 (изм. - ДВ, бр. 101 от 2009 г., в сила от 01.01.2010 г.) лицата, които не подлежат на осигуряване по ал. 1, 2 и 3, са длъжни да:

1. внасят осигурителни вноски върху осигурителен доход не по-малък от половината от минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване - до 10-о число на месеца, следващ месеца, за който се отнасят, и извършват годишно изравняване на осигурителния доход съгласно данните от данъчната декларация;

2. подават декларация в срок до края на месеца, следващ месеца на възникване на това обстоятелство, по ред, определен с наредба на министъра на финансите, в която посочват, че ще се осигуряват по реда на т. 1."

Размерът на дължимата здравноосигурителна вноска се съобщава на лицата по ал. 5, т. 1 чрез средствата за масово осведомяване или от длъжностно лице при подаване на декларацията. Когато не е подадена декларация или вноските не са внесени в срок, може да бъде издаден акт за установяване на задължението от органите по приходите без извършване на ревизия. Актът може да се обжалва по реда на чл. 107, ал. 4 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (чл. 40, ал. 6 от ЗЗО).

Предвид горепосочената нормативна уредба, след установяване на задълженията за здравно осигуряване на задълженото лице по основание и по размер съгласно регламента на чл. 40 от ЗЗО, с настъпване на датата на падежа им, те стават изискуеми.

На основание чл. 3, ал. 1, т. 2 от Закона за Националната агенция за приходите (ЗНАП) агенцията установява публичните вземания за данъци и задължителни осигурителни вноски. Съгласно чл. 162, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) публични държавни вземания са и вноските за здравно осигуряване, които се дължат по силата на Закона за здравно осигуряване. Задълженията за здравноосигурителни вноски се установяват по ред, определен в ДОПК. Установяването на задълженията е предварително - с декларация, с която задълженото лице само изчислява основата и дължимия данък и/или задължителните осигурителни вноски (по чл. 105 от ДОПК) и с акт на орган по приходите за установяване на задължение въз основа на подадена от задълженото лице декларация (по чл. 106, ал. 1 и по чл. 107, ал. 3 от ДОПК) и окончателно - с ревизионен акт по чл. 118 от ДОПК.

Публичните задължения за здравноосигурителни вноски, възникнали по силата на ЗЗО, които са установени по основание и по размер и не са изпълнени доброволно, подлежат на принудително събиране. Съгласно чл. 209, ал. 2, т. 1-3 от ДОПК принудително изпълнение се предприема въз основа на:

1. ревизионен акт, независимо дали е обжалван;
2. декларация, подадена от задължено лице с изчислени от него задължения за данъци или задължителни осигурителни вноски;
3. актовете по чл. 106 и 107, независимо дали са обжалвани.